

Innst. S. nr. 242.

(1998-99)

Innstilling fra utenrikskomiteen om humanitær bistand i forbindelse med krisen i Kosovo.

St.prp. nr. 88 (1998-99).

Til Stortinget.

SAMMENDRAG

Regjeringen ber i proposisjonen Stortinget bevilge ytterligere 350 mill. kroner til humanitær bistand i forbindelse med krisen i Kosovo. For å sikre Regjeringen nødvendig handlerom over sommeren i forbindelse med håndteringen av krisen i Kosovo, foreslås det videre i proposisjonen at Stortinget gir Regjeringen fullmakt til å samtykke i at løpende utgifter i forbindelse med krisen i Kosovo blir dekket og utgiftsført med den forutsetning at nødvendige tilleggsbevilgninger blir gitt. Hvert departement må redegjøre for nødvendige beløp på sine områder når det fremmes forslag om tilleggsbevilgning høsten 1999.

Det vises i proposisjonen til at det siden mars 1999 fra norsk side er bevilget 225 mill. kroner til humanitær bistand i Kosovos nærområder. Det er dessuten bevilget 1,2 mrd. kroner for å ta imot 6 000 flyktninger i Norge. I tillegg er ca. 300 mill. kroner bevilget til militære og humanitære tiltak i regi av Forsvaret. Den norske humanitære bistanden på 225 mill. kroner er i hovedsak kanalisert via FN og norske frivillige organisasjoner. Til sammen var 216 mill. kroner av bevilgningen på 225 mill. kroner disponert pr. ultimo mai 1999.

Det vises videre til at Regjeringen i Innst. S. nr. 149 (1998-99), jf. St.prp. nr. 56 (1998-99) Om humanitær bistand i forbindelse med krisen i Kosovo, ble bedt om å komme tilbake til eventuelle ytterligere endringer i bevilgningsnivået etter å ha foretatt en gjennomgang av behovet.

Det fremholdes at en slik gjennomgang må ta utgangspunkt i at situasjonen i regionen er ytterst labil og uoversiktlig. Det er store variasjoner i antallet flyktninger som kommer ut av Kosovo til nabolandene. Behovet for nødhjelp inne i Kosovo er uklart, men de foreløpige rapporter fra FNs humanitære koordinator tyder på at den humanitære situasjonen også der er ytterst alvorlig.

Når det gjelder vurderingen av behovet for bistand i tiden fremover, mener Regjeringen det vil være riktig å legge til grunn følgende forutsetninger:

- At antallet flyktninger og fordrevne holder seg omtrent på samme nivå, dvs. at størrelsen på det humanitære behovet vil være om lag som i dag.

- At det må være en rimelig byrdefordeling giverlandene imellom.
- At det i nærmeste fremtid ikke vil være mulig å komme i gang med økonomiske gjenoppbyggings tiltak. Innsatsen må fortsatt konsentreres om ulike former for humanitær bistand og budsjettstøtte til landene i regionen.
- At en rimelig og fornuftig planleggingshorisont utover de nærmeste månedene ikke er mulig.

Skulle disse forutsetningene endre seg i vesentlig grad, vil Regjeringen vurdere behovet på nytt. Gitt de manglende muligheter for å planlegge over tid, vil Regjeringen uansett komme tilbake til Stortinget i løpet av høsten 1999.

Når det gjelder det økonomiske behovet i tiden fremover, fremholdes det i proposisjonen at anslagene fra FN og andre internasjonale organisasjoner er preget av den samme usikkerhet når det gjelder omfanget og varigheten av konflikten.

Etter en samlet vurdering vil Regjeringen foreslå at det til humanitær bistand i regionen i de nærmeste måneder bevilges ytterligere 350 mill. kroner. Dette innebærer at den samlede norske humanitære bistanden vil komme opp i 575 mill. kroner.

Det foreslås at bevilgningen under kap. 0192 Fred, forsoning og demokrati, post 71 Tilskudd til det tidligere Jugoslavia og ODA-godkjente OSSE-land, *kan overføres*, økes med 350 mill. kroner. Beløpet dekkes ved å redusere avsetninger til tilleggsbevilgninger under kap. 2309 Tilfeldige utgifter i forbindelse med nysalderingen av statsbudsjettet for 1999.

Det opplyses at Regjeringen som hittil vil kanalisere hovedtyngden av bistanden gjennom FN-systemet og de frivillige organisasjonene. For å sikre en mest mulig effektiv innsats, vil Regjeringen legge særlig vekt på FNs koordinerende rolle og legge til grunn at de frivillige organisasjoners aktiviteter samordnes med det Verdensorganisasjonen gjør. Videre vil det i en viss utstrekning fortsatt bli gitt budsjettstøtte til enkelte land i regionen.

Regjeringen vil høsten 1999 komme tilbake til Stortinget med en fornyet vurdering av behovet for humanitær bistand, samt økonomisk støtte til gjenoppbyggings tiltak hvis forholdene skulle ligge til rette for det.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Haakon Blankenborg, Kjell Engebretsen, Kirsti Kolle Grøndahl, Thorbjørn Jagland, Marit Nybakk og Tom Thoresen, fra Fremskrittspartiet, Sissel Dagslet og André Kvakkestad, fra Kristelig Folkeparti, Elsa Skarbøvik og Einar Steensnæs, fra Høyre, Jan Petersen og Siri Frost Sterri, fra Senterpartiet, Johan J. Jakobsen, og fra Venstre, Harald Hove, slutter seg til Regjeringen forslag til bevilgning.

Flertallet mener at det vil bli aktuelt med ytterligere bevilgninger til tidligere Jugoslavia og Albania. Flertallet mener at slike bevilgninger må behandles på ordinær måte.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti, Erik Solheim, minner om de erfaringene som er gjort etter to verdenskriger. De viser nødvendigheten av at andre land bidrar til gjenoppbygging av krigsområder og at man også hjelper krigens tapere slik at det legges grunnlag for framtidig demokrati og forsoning. På Balkan har det vært varierende grad av krig i ti sammenhengende år, en situasjon som kulminerte med krigen i Kosovo. Nå er oppgaven å vinne freden. Norge må som en av deltakerene i krigshandlingene og et av verdens rikeste land, bidra til finansieringen av både akutt nødhjelp og en langsiktig gjenoppbyggingsplan for Balkan, en "Marshallplan".

Det er, slik det ble påpekt i rapporten "When the dust settles: Regional and long term perspectives on the Kosovo refugee crisis", av The International Crisis Group, ingen selvfølge at flyktninger vender frivillig til-

bake. Mange av dem befinner seg i dag langt unna sine hjem. Hjemvending tar tid og mange forhold må være på plass. Selv om det er for tidlig å komme med alle detaljer i en gjenoppbyggingsplan, synes det klart at den som et minimum må inneholde følgende elementer:

- Hjelp til å vende tilbake til sine hjem.
- Hjelp til identifikasjon og dokumentasjon.
- Fysisk gjenoppbygging, boliger, veier, skoler osv.
- Trygging av omgivelsene, blant annet med hensyn til landminer, ueksploderte bomber og miljøskader.
- Hjelp til demokratisering, inkludert konfliktløsende arbeid på tvers av etniske grenser.

Det vil ta tid å gjennomføre en gjenoppbyggingsplan for Balkan. Den vil også kreve store ressurser. Etter dette medlems oppfatning, vil ikke 350 mill. kroner være tilstrekkelig for å dekke selv den akutte nødhjelpen. Norges bidrag bør økes vesentlig og i det minste tilsvare utgiftene til mottak av flyktninger fra Balkan i Norge. Raske og store norsk bidrag er viktig fordi det kan utløse større givervilje i andre land.

Derfor fremmer dette medlem følgende forslag:

"Det foreslåtte beløp økes med 650 mill. kroner, slik at det totalt bevilges 1 mrd. kroner til en gjenoppbyggingsplan for Balkan.

Regjeringen bes om å komme tilbake til Stortinget med planer for og rapport om bruken av disse pengene."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Det foreslåtte beløp økes med 650 mill. kroner, slik at det totalt bevilges 1 mrd. kroner til en gjenoppbyggingsplan for Balkan.

Regjeringen bes om å komme tilbake til Stortinget med planer for og rapport om bruken av disse pengene.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

På statsbudsjettet for 1999 gjøres følgende endring:

Kap.	Post	Formål	Kroner
0192	71	Fred, forsoning og demokrati Tilskudd til det tidligere Jugoslavia og ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres, økes med</i>	350 000 000
		fra kr 633 000 000 til kr 983 000 000	

Oslo, i utenrikskomiteen, den 14. juni 1999.

Haakon Blankenborg,
leder og ordfører.

Einar Steensnæs,
sekretær.